

# HET GENERIEKE ALS DEUGD

WOON/WERKGEBOUW MONTIGNY

ARCHITECTUUR | MEI 2016

32-34,816 (2) ef2 (M)

BB/SfB

- CONTEXT EN CONCEPT
- GEBOUWSTRUCTUUR
- GEVELOPBOUW





## EEN HOEKPAND OP HET ZUID IN ANTWERPEN

Op een hoekperceel in de wijk het Antwerpse Zuid realiseert META een project. Het gebouw, gunstig gelegen op het kruispunt van de Montignystraat en de Cuylitsstraat, kijkt uit op het nieuwe Antwerpse gerechtsgebouw en ligt in de nabijheid van de historische binnenstad. De Montignystraat en omliggende straten kenden een opwaardering met de heraanleg van straten en pleinen en de komst van Campus Zuid van de Karel de Grote Hogeschool. De bebouwing van dit hoekperceel dat meer dan 30 jaar achter een schutting verborgen bleef en een stadskanker voor de buurt was, zette mee de herwaardering van de straat in. De bouwheer koos met dit hoekpand voor een doordachte verdichting in de stad.

Het gebouw heeft gemengde functies. Er zijn zowel kantoren, appartementen als een winkel. Door te anticiperen op de randvoorwaarden eigen aan dergelijke hoekpanden werd met beperkte middelen zowel op architecturaal vlak als naar beleving het maximum gepuurd uit de mogelijkheden die de site te bieden heeft. Het project weet zich door zijn gevel in te passen in de context van de herenhuisen van Antwerpen-Zuid. De verdiepingshoge witte geprefabriceerde betonnen kaders met de overgedimensioneerde druiplijsten verwijzen naar de aangrenzende herenhuisen met grote raamopeningen in deze 19e-eeuwse stadsgordel.

## GEBOUWD OM TE BLIJVEN

Als ontwerper moet je ambitieus zijn. Ontwerpen met de intentie te bouwen voor de eeuwigheid is het uitgangspunt. Ieder gebouw is zo ontworpen dat de functie en de invulling in de toekomst eenvoudig aanpasbaar zijn. Een deugdelijk gebouw is een gebouw dat ontworpen is voor onvoorspelbare gebeurtenissen.

Ontwerpen en bouwen zijn de kerntaken van de architect; technieken en interieur behoren daar niet toe. Het ontwerpen is gebaseerd op 3 pijlers. Je hebt eerst de structuur van een gebouw dat efficiënt en doordacht moet opgebouwd zijn. Ten tweede heb je een gevel die neutraliteit uitdraagt, verschillende functies kan verdragen en de tand des tijds doorstaat. Trendy architectuur of spektakelarchitectuur kunnen dat niet. Elk gebouw is per definitie een kind van zijn tijd, maar moet dit ook deels kunnen overstijgen. Je kan echter vandaag geen architectuur maken die over 50 jaar nog volledig eigentijds is omdat de parameters evolueren.



situering



inplanting



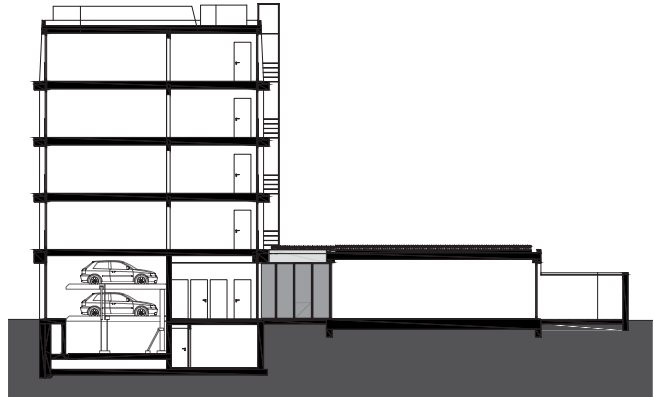
situatie 2008



gusta

Ten slotte heb je het ontwerp van de verticale circulatie die je kan opsplitsen in 3 delen: de trappen, de liften en de leidingschachten.

Het gebouw in de Montignystraat – een ‘afgewerkte casco’ – is daar een goed voorbeeld van. De invulling van de ruimte is zo flexibel mogelijk gehouden en ook in de toekomst zal het zowel voor wonen en werken als voor commerciële functies geschikt zijn. Kern en dragende gevel zorgen ervoor dat de aanpalende ruimtes vrij kunnen ingevuld worden. In de oksel – het donkerste gedeelte – bevinden zich de trappen, de liften en de leidingschachten, functies die geen daglicht nodig hebben. Deze ontworpen flexibiliteit is cruciaal voor een gebouw dat gebouwd is om te blijven.



snede AA

## EXOSKELET

Het compacte volume dat enerzijds aansluit bij de naburige panden en anderzijds een accent vormt op de hoek van het bouwblok, is opgebouwd uit een consequent doorgedreven betonnen draagstructuur. Ook de achtergevel bestaat uit dezelfde betonnen structuur. Ondanks zijn ligging op de hoek van het bouwblok heeft het gebouw ook achteraan een optimale lichtinval. De achtergevel kijkt uit op het groendak van de achtergelegen gelijkvloerse kantoor- en/of winkelruimte.

De gevel is opgebouwd uit verdiepingshoge witte geprefabriceerde betonnen kaders die voorzien zijn van een horizontaal vooruitstekende druiplijst. Die doet ook dienst als zonwering en brandoverslag. Op de hoogste verdieping is de horizontale druiplijst niet doorgetrokken en zijn de betonnen kaders licht afgeschuind, verwijzend naar de mansarde-daken in de omgeving.

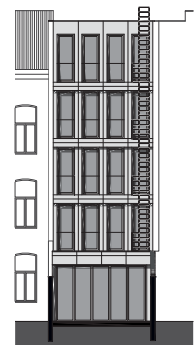
Door de hele gevel wordt één betonnen element met dezelfde raamopening hernomen. De betonnen kaderelementen vervullen meerdere functies; ze zijn tegelijkertijd de dragende structuur van het gebouw en de afgewerkte gevel. De structuur expliciet gesitueerd aan de buitenkant van het beschermd volume, vormt zo het exoskelet van het gebouw. Een analoog principe dat voorkomt bij de geleedpotigen (spinnen, insecten, schorpioenachtigen en de kreeftachtigen) waarbij een buitenskelet hen vorm geeft en beschermt.



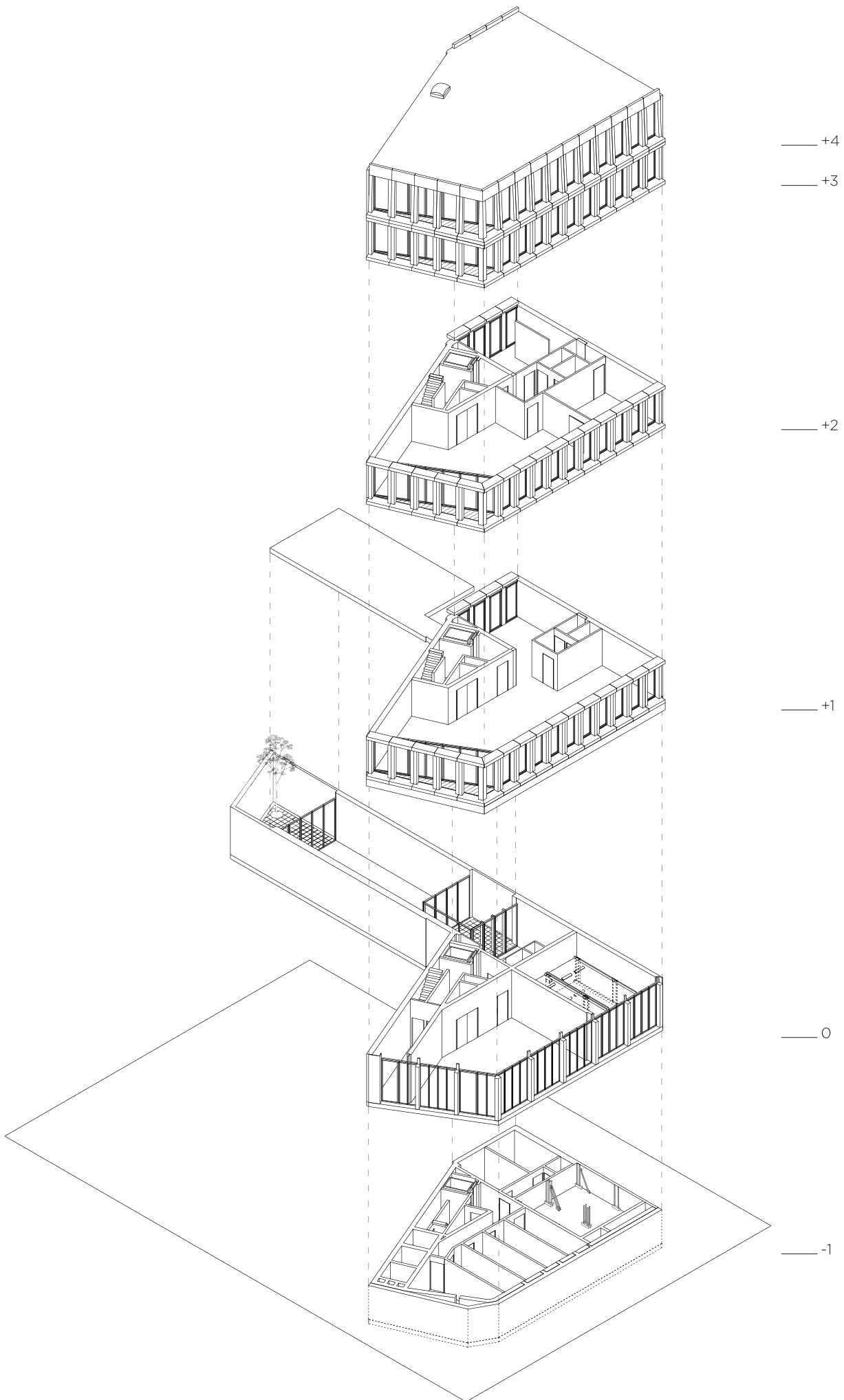
gevel Montignystraat



gevel Cuylitsstraat



achtergevel



De vloerplaten die de volledige breedte tussen de centrale trappenkern en de gevel overspannen, worden door thermisch onderbroken wapening aan de gevel opgehangen. De vloervelden bezitten geen verdere draagstructuur en behouden hierdoor een maximale flexibiliteit.

Elk deel van de geprefabriceerde betonnen kader van de gevel is ingevuld met buitenschrijnwerk. De diepe dagkanten die ontstaan door de dikte van de betonnen kaders dragen bij tot de tektonische kwaliteit van de gevel en de privacy en hebben bovendien een zonwerende functie. Van de Cuyllitsstraat naar de hoek met de Montignystraat wijkt het schrijnwerk achteruit ten opzichte van de gevel. Hier vormen de kaders op elke verdieping een colonnade die telkens een inpandig terras afbakenen. Door zijn ligging op de hoek geniet je er na de middag en 's avonds van direct zonlicht. Het terras wordt van de binnenruimte gescheiden door één groot vouwraam dat over de hele breedte kan geopend worden. Door de leefruimte deel te laten uit maken van het terras, vergroot de ruimtelijke beleving van het smalle terras terwijl weinig binnenruimte verloren gaat en het volume compact blijft.



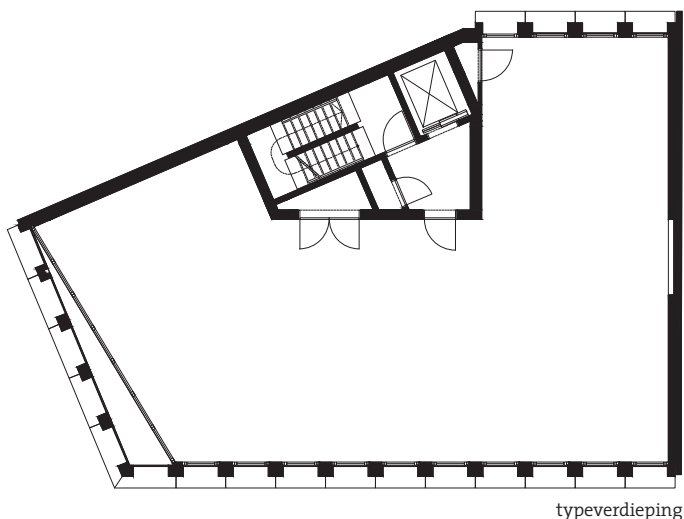




## HET GENERIEKE ALS DEUGD

Voor META is de essentie van het bouwen minder programmatorische antwoorden bieden en meer potentieel creëren. Zo vorm je generieke architectuur. Sluit het generieke karakter van een gebouw een kenmerkende identiteit uit? Wordt een generiek gebouw banaal? META vindt van niet. Door de ontwikkeling van een welgeplaatste structuur en een neutrale gevelexpressie kan de invulling van het gebouw zowel in het nu als in de toekomst heel eenvoudig aangepast worden aan verschillende mogelijke functies. Zo creëer je gebouwen voor het heden en de toekomst.

Het gebouw Montigny is daar een goed voorbeeld van: de gevel wordt gevormd uit de voortdurende herhaling van één kaderelement en de flexibiliteit van het plan zorgt ervoor dat een appartement met enkele eenvoudige ingrepen tot kantoor kan getransformeerd worden en vice versa. Ook bij andere projecten zoals woon-werkunits De Natie koos META voor een schakeling van identieke gevel-elementen. Bij Elektro Loeters werden op vraag van de bouwheer geruime tijd na de oplevering de opslagruimte en parking omgebouwd tot appartementen. De flexibiliteit van het plan werd hierbij bewezen.









gevelement klaar voor transport bij Verheyen Betonproducten



gevelementen klaar voor inspectie



gevelementen geplaatst met trekchoren



stapeling gevelementen voorgevel



thermische wapeningskorf i.f.v. aanstorten vloerplaat



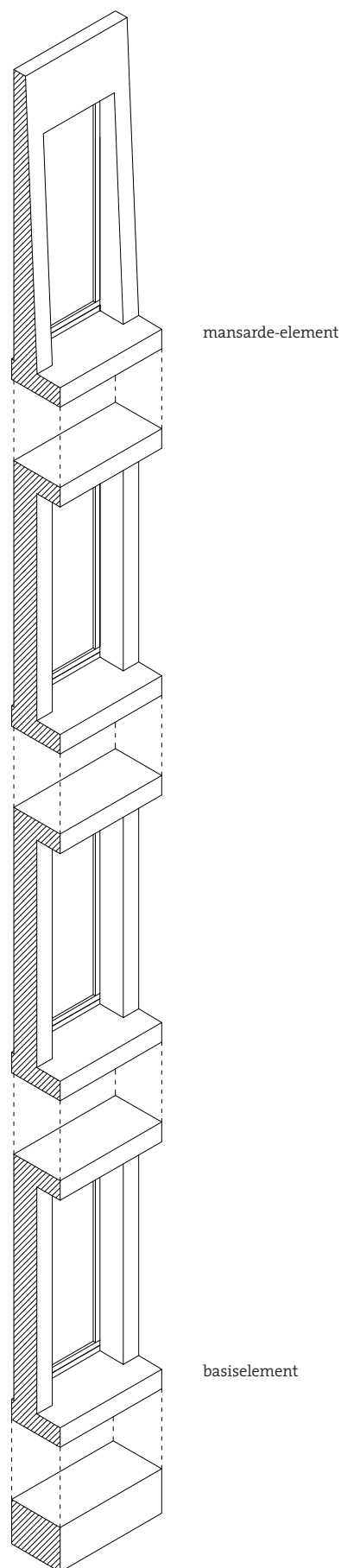
stapeling gevelementen aan patio

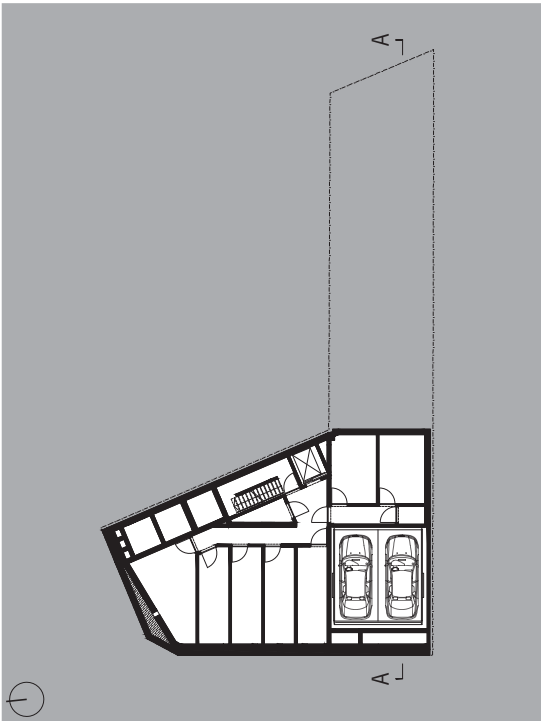
## GEVELELEMENTEN

Bij Verheyen Betonproducten worden de gevelelementen in situ afgewerkt. Het doorgedreven gebruik van geprefabriceerd beton heeft grote voordelen voor de nauwkeurigheid en efficiëntie van het bouwproces, de standaardisatie en de kostprijs. Er moeten slechts een beperkt aantal bekistingsmallen uitgetimmerd te worden. Bovendien is de productie - en in zekere mate ook de plaatsing - van dergelijke betonnen kaders weersafhankelijk. Het welslagen van deze manier van bouwen is erg afhankelijk van het voortraject, gaande van voorontwerp tot verregaande detaillering bij uitvoeringstekeningen en -methodes (nastorthulzen, hijshulzen, thermisch onderbroken wapeningskorven, druipneusjes, dorpelopkanten, welke delen kunnen en/of moeten glad bekist worden,...). Enkel een geïntegreerde samenwerking tussen architect, ingenieur, aannemer en onderaannemer (prefabconstructeur) en veelvuldig overleg zorgen voor een succesvol eindresultaat.

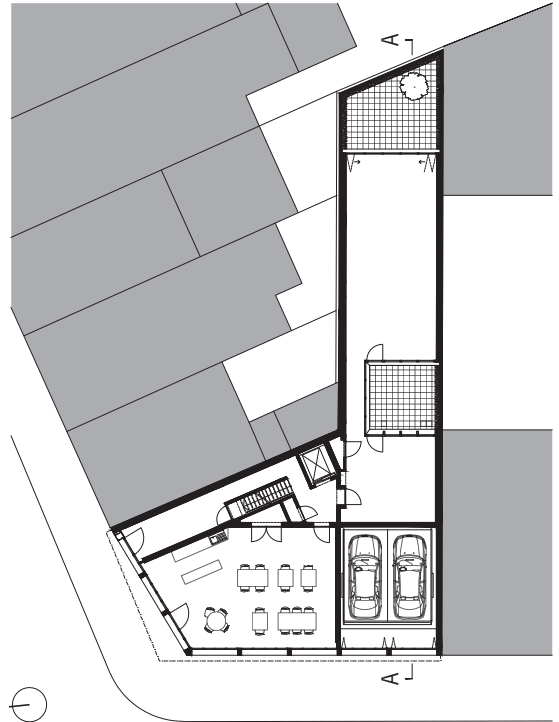
## ENERGIE-EFFICIENTIE

Door het gebouw compact te houden, beperk je de energievraag. META trekt dit door in de details: onder meer door het verliesoppervlak klein te houden en de isolatie op één lijn te houden met het buitenschrijnwerk. Daarnaast zetten we sterk in op energie-efficiëntie door het toepassen van geothermie. Daardoor wordt het gebruik van fossiele brandstoffen overbodig.

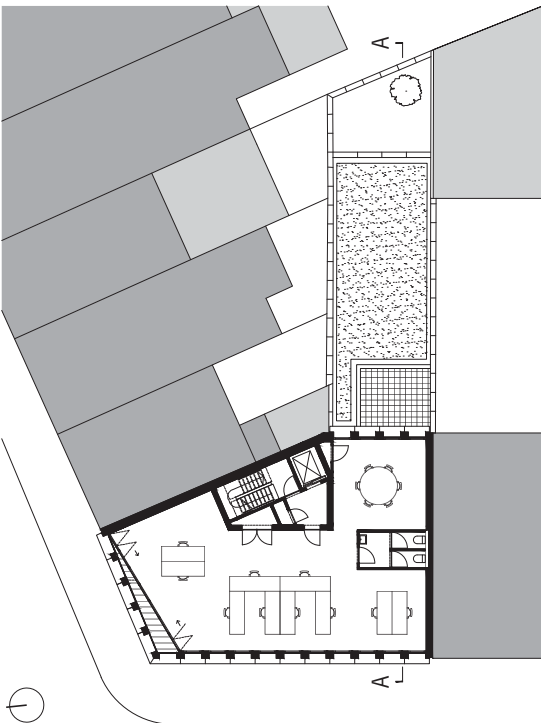




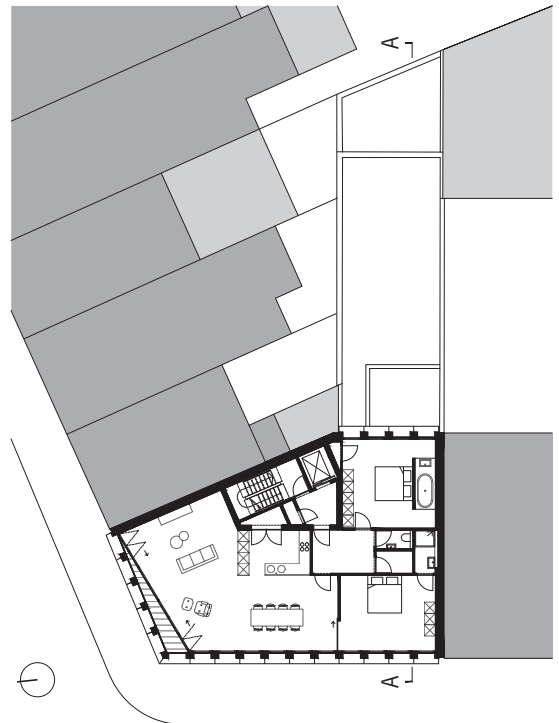
-1



0



+1



+2/3/4

## RUWBOUW IS AFBOUW

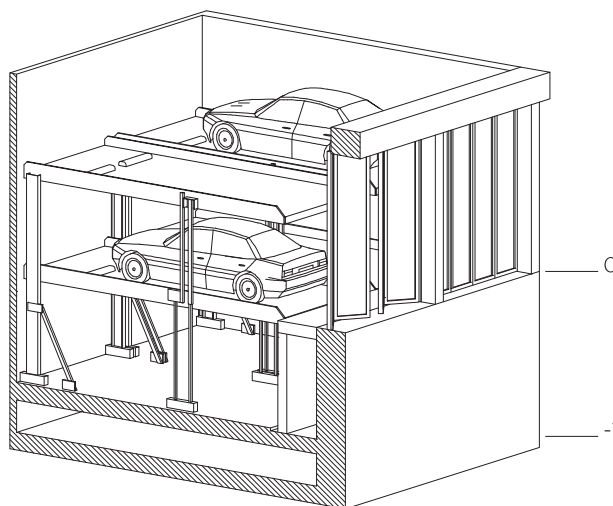
Het ruwbouw is afbouwprincipe – een belangrijke stelregel die META kenmerkt – zorgt voor een beperking van het aantal gebruikte materialen, wat de impact op het milieu doet dalen en de flexibele inzet verhoogt. Door het aandeel binnenafwerking te beperken, vergroot de robuustheid en dus ook de levensduur van het gebouw. De gestandaardiseerde betonnen predallen, de geprefabriceerde betonnen trappen, de in het zicht blijvende gekaleide snelbouwstenen getuigen hiervan. Bovendien heeft deze manier van bouwen een positieve invloed op wat binnen eenzelfde budget kan gerealiseerd worden. We focussen op de essentie zodat gericht geïnvesteerd kan worden in de zaken die al te vaak tot de extra's behoren, maar die binnen dit project als uitgangspunt genomen zijn, zoals geothermie en het ventilatiesysteem D.

De voor dit project ontwikkelde prefabmaterialen bieden grote voordelen naar snelheid van plaatsing op de werf, standaardisatie en dus ook kostprijs.



## EFFICIENT EN COMPACT PARKEREN IN DE STAD

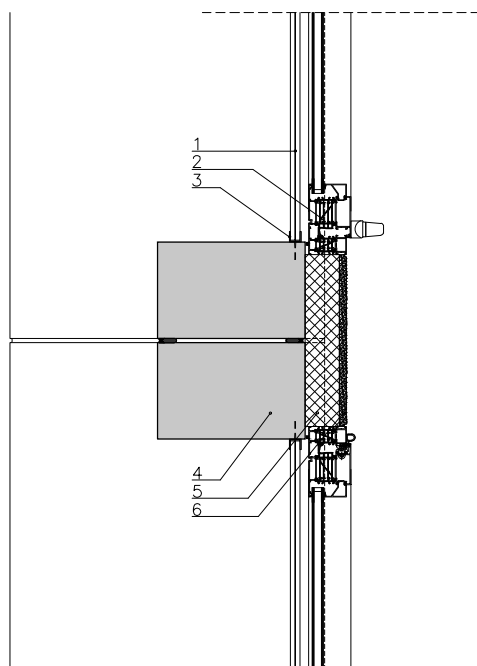
De parkeernorm in Antwerpen moet garanderen dat elk nieuwbouwproject genoeg parkeerplaatsen voorziet. Deze parkeerplaatsen moeten de parkeerdruk verminderen, de leefbaarheid in de stad verhogen en ervoor zorgen dat de schaarse open ruimte geen parking wordt. Hoe beantwoord je echter aan de parkeervraag en de wettelijke norm zonder het gebouw te hypothekeren? Ondergronds parkeren biedt meestal een antwoord, maar de footprint van de kelder voor dit gebouw is heel klein en dus moeilijk en minder veilig om in te manoeuvreren. We gingen dus op zoek naar een andere oplossing. De keuze viel uiteindelijk op de integratie van 2 poorten met een halfautomatische parkeerlift, een systeem dat op een heel compacte manier 4 parkeerplaatsen integreert. De poort wordt geopend met per parkeerplaats een unieke afstandsbediening. Na een druk op de knop stijgt of daalt de lift afhankelijk van de positie van de auto en opent de poort. META kiest er hier voor om geen klassieke garagepoorten te integreren, maar harmonica vouwpoorten die volledig opgaan in de ritmische gevel.





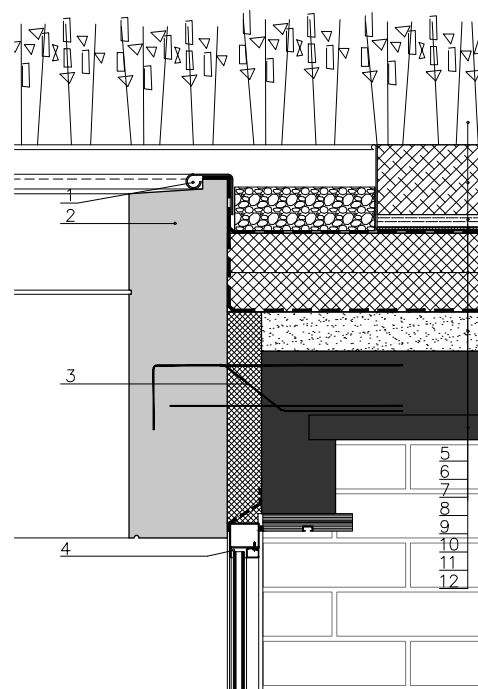
**DETAIL 01**  
aansluiting gevelelementen (horizontale snede)

- 1 borstwering gelaagd glas
- 2 aluminium schrijnwerk
- 3 bevestigingsprofiel  
glazen borstwering
- 4 prefab beton gevelement
- 5 thermische isolatie
- 6 binnenafwerking pleisterwerk



**DETAIL 02**  
dakrand groendak

- |  |                               |
|--|-------------------------------|
| 1 zinken kraal                                 | 7 filter- en drainagelaag     |
| 2 prefab beton gevelement                      | 8 dakkichting                 |
| 3 thermische onderbreking<br>met wapeningskorf | 9 thermische isolatie         |
| 4 stalen schrijnwerk                           | 10 dampscherm                 |
| 5 vegetatie                                    | 11 schuimbeton                |
| 6 substraat                                    | 12 breedvloerplaat + druklaag |

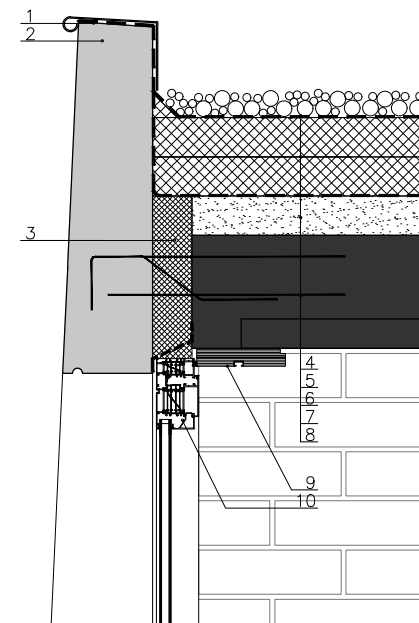






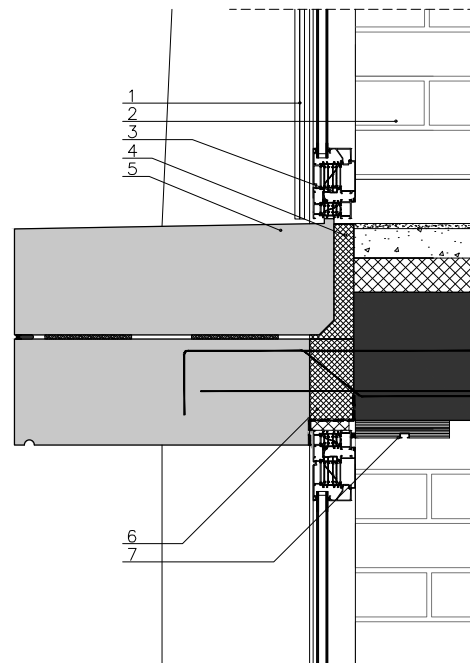
**DETAIL 03**  
dakrand

- |   |                              |
|---|------------------------------|
| 1 zinken kraal                              | 6 dampscherm                 |
| 2 prefab beton gevelement                   | 7 schuimbeton                |
| 3 thermische onderbreking met wapeningskorf | 8 breedvloerplaat + druklaag |
| 4 dakdichting                               | 9 gordijnplank               |
| 5 thermische isolatie                       | 10 aluminium schijnwerk      |



**DETAIL 04**  
aansluiting gevelement / vloerplaat (verticale snede)

- |                                 |   |
|---------------------------------|---|
| 1 borstwering gelaagd glas      | 5 prefab beton gevelement                   |
| 2 zichtmetselwerk 900 x 2900 mm | 6 thermische onderbreking met wapeningskorf |
| 3 aluminium schrijnwerk         | 7 gordijnplank                              |
| 4 randisolatie                  |   |





schoenhandel Pedico | foto Toon Grobet



sociale woningen Boshhoek | foto Filip Dujardin



elektro Loeters | foto Toon Grobet



sociale woningen Italiëlei | foto Jan Kempnaers

appartementen Oosterlinck | foto Sarah Blee



paviljoen Cartuyvels | foto Sarah Blee



## OVER META

META werd opgericht in 1991, wordt geleid door de vennoten Niklaas Deboutte en Eric Soors en heeft 15 medewerkers. De kantoren bevinden zich in het centrum van Antwerpen.

META is geïnteresseerd in architectuur, noch min noch meer, met als doel het bouwen. Elk ontwerp ontstaat vanuit de gedachte daadwerkelijk gebouwd te worden. Voor META is architectuur een ambacht, een métier, waarbij niet voor de hand liggende vraagstukken het excuus zijn om creatief te zijn. META permitteert zich na te denken over niet plat gelopen paden. De ontwerpen van META kunnen nukkig zijn, weerstand bieden en mogen ook wringen, maar ze zijn altijd doordacht en evident.

META won verschillende architectuurprijzen waaronder 4 maal de Belgische Architectuuraward, en de Belgian Building Award in 2013. In 2016 werd META bekroond met de Prijs Inspirerend Sociaal Wonen van de Vereniging van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappijen met het Gildenhuis in Beveren.

Recent opgeleverde projecten zijn de sociale woningen Boshoeck in Boechout, kantoor- en woningproject het Gildenhuis in Beveren, het datacenter van de KU Leuven en de kantoren van Penta in Berchem.

Momenteel lopen er twee werven voor de Universiteit Antwerpen (gebouw M en O), vorderen de werken gestaag voor de sociale woningen in Wijnegem en Lier, en project Kaai37 in de Cadixwijk in Antwerpen. Binnenkort worden er werven opgestart in Roeselare met een dakserre voor Inagro REO Veiling en een kleuterschool voor het Xaverius-college in Borgerhout.



Universiteit Antwerpen gebouw M + O | in uitvoering | WAX visualizations



gildenhuis Beveren | foto Filip Dujardin

woning De Vylder 2 | foto Toon Grobet





A-9

Dit bulletin is een publicatie van  
**FEBELCEM**  
Federatie van de Belgische Cementnijverheid  
Vorstlaan 68 - 1170 Brussel  
tel. 02 645 52 11 - fax 02 640 06 70  
[www.febelcem.be](http://www.febelcem.be)  
[info@febelcem.be](mailto:info@febelcem.be)

**Auteurs:**  
META architectuurbureau, Siska Claessens

**Foto's:**  
Filip Dujardin, behalve p.16: Christophe Van Couteren , werfbeelden p.3 , p.12: META

**Bouwheer :** Marc Verhagen  
**Algemeen aannemer :** Algemeen Bouwbedrijf Frans Willems nv  
**Prefabbeton :** Verheyen Betonproducten  
**Ir. stabiliteit :** Eddy Henskens  
**EPB-verslaggeving :** Creatuur Consult

**Wettelijk depot**  
D/2016/0280/03

**Verantw. uitgever**  
A. Jasienski

[infobeton.be](http://infobeton.be)

